

DOI: [https://doi.org/10.18524/2707-3335.2021.2\(26\).245134](https://doi.org/10.18524/2707-3335.2021.2(26).245134)

Діанова Наталя Миколаївна,

доктор історичних наук,
професор кафедри історії України
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова
вул. Єлісаветинська, 12, м. Одеса, 65082, Україна
тел.: (048) 723 58 42
e-mail: dianova@onu.edu.ua
ORCID 0000-0003-0406-6907

Гончарук Тарас Григорович,

доктор історичних наук,
професор кафедри історії України
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова
вул. Єлісаветинська, 12, м. Одеса, 65082, Україна
тел.: (048) 723 58 42
e-mail: tarasiy2004@ukr.net
ORCID 0000-0002-0119-0227

ТВОРЧИЙ ШЛЯХ І НАУКОВА ШКОЛА ІСТОРИКА

Рец. на кн.: За сонячним годинником Клію. Бачинська Олена Анатоліївна: матеріали до біобібліогр. Студії на пошану наук. керівника (з нагоди 30-річчя наук. діяльності та ювілею з дня народж.) / ОНУ імені І.І. Мечникова, Ф-т історії та філософії, Каф. історії України ; упоряд.: О.С. Мурашко, Т.С. Кара, В.М. Полторак ; відп. ред. М.О. Подрезова ; наук. ред.: Т.Г. Гончарук, Н.М. Діанова. – Одеса : Бондаренко М.О., 2021. – 255 с., 1 арк. портр., 4 арк. іл. – (Біобібліографія вчених університету; вип. : Історики).

У квітні 2021 р. побачило світ видання «За сонячним годинником Клію», присвячене 30-річчю наукової діяльності та власному ювілею доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історії України ОНУ імені І.І. Мечникова Олени Анатоліївни Бачинської. Ця назва є досить символічною. Згідно давньогрецької міфології богиня Клію, яка була музою історії, мала сонячний годинник своїм головним атрибутом. Не викликає сумнівів, що творчий шлях Олени Анатоліївни проходить саме за годинником Клію. Та й прикметник «сонячний» цілком відповідає її образу – позитивному й оптимістичному, попри будь-які життєві обставини, що відзначають її колеги та учні.

Вихована в сім'ї видатного історика – Анатолія Діомидовича Бачинського (1933–1995 рр.), вона з честю продовжила його справу. Після закінчення школи усе її подальше життя було нерозривно пов'язане з історичним факультетом. Тут вона закінчила аспірантуру й під керівництвом Федора Олександровича Самойлова в 1997 р. захистила кандидатську дисертацію по темі «Дунайське

(Новоросійське) козацьке військо. 1828–1829 рр.». Значний і важливий вплив на формування світогляду О. А. Бачинської мав тодішній декан факультету – Володимир Никифорович Станко (1994–2003 рр.), який завжди надавав допомогу та підтримку при вирішенні самих різноманітних наукових та життєвих питань.

У 2003 р. Олена Анатоліївна захистила докторську дисертацію за темою «Колонізація українським населенням Придунайських земель. XVIII – початок XX ст.» (науковий консультант – професор Заїра Валентинівна Першина). Цьому передувала її значний науковий доробок, який згодом став підґрунтям для подальших досліджень. На сьогодні вона є відомим науковим діячем не лише в межах України, але й в інших європейських країнах.

Основні віхи біографії та наукової творчості знайшли своє відображення в ювілейному виданні. Воно складається з двох частин, які гармонійно поєднуються та доповнюють одна одну. Перша з них представлена матеріалами до бібліографії О. А. Бачинської. На початку вказаної частини розміщено дві наукові статті: доктора історичних наук С. В. Кульчицького «Коли власний вибір збігається з батьківською традицією» та кандидата історичних наук Л. В. Новікової «Науковий шлях історика Олени Бачинської: ювілейні підсумки та роздуми». Обом авторам вдалося ґрунтовно та неупереджено проаналізувати основні віхи творчого шляху О. А. Бачинської.

Особливої уваги заслуговує значний за обсягом бібліографічний покажчик праць вченої, поданий в хронологічному порядку, який нараховує 407 позицій. До нього також подано відомості: про цитування наукових праць ювілярки (117 позицій); про наукові заходи, в яких вона брала участь з 1990 р. (112 позицій); про осіб, які під її керівництвом написали докторські (одна особа); та кандидатські дисертації (8 осіб); про здобувачів наукових ступенів (13 осіб); про дисертації, на захисті яких вона виступала офіційним опонентом (11 позицій), а також подано перелік друкованих та електронних матеріалів про О. Бачинську, що нараховує 26 позицій. Все це свідчить як про масштабність творчого доробку Олени Анатоліївни на ниві служіння Клію, так і про колосальну роботу здійснену бібліографами – упорядниками рецензованої збірки.

Важливою складовою першої частини є перелік праць О. Бачинської за абеткою та іменний покажчик, що значно полегшить роботу читача. Варто відзначити, що рецензоване видання добре ілюстровано. Вміщені в ньому світлинки вдало доповнюють текст, ілюструючи знакові події життєвого та творчого шляху ювілярки.

Друга частина збірки, під назвою «Студії на пошану наукового керівника», присвячена науковій школі ювілярки. На її початку, під заголовком «Наукова майстерня», подано думки та особисті спогади, подекуди, досить зворушливі, про Олену Анатоліївну її учнів. У подальших розділах: «Козакознавство» та «Дослідження з історії населення України» подано 18 наукових публікацій

здебільшого уже колишніх учнів О.А. Бачинської, які або мають відповідний науковий ступінь, або є його майбутніми здобувачами. Тематика вказаних праць відповідає основним напрямом наукових досліджень кожного з них, охоплюючи значний хронологічний період вітчизняної історії: від XVI до початку XXI ст. Опубліковані праці свідчать про потужність наукової школи Олени Анатоліївни та про перспективи її подальшого розвитку.

Порівнюючи ювілейне видання, присвячене О.А. Бачинській з іншими подібними збірками, які вийшли протягом останніх років, варто відзначити, що воно відрізняється надзвичайною ґрунтовністю та всебічністю, що є безсумнівною заслугою упорядників та авторів. Приємно вражає його естетичне оформлення.

Не виникає сумнівів, що рецензоване видання становитиме інтерес не лише для науковців та студентської молоді, а й для усіх, хто цікавиться історією України. Хочеться побажати талановитій ювілярці творчих успіхів та нових наукових звершень.